

Lisa 3. Puittaimede kirjeldused I ja II kooliaste

	I kooliaste (1.-3. klass)	II kooliaste (4.-6. klass)
KASK	SELLE LEHTPUU TÜVI ON VALKJAT VÄRVI JA KAETUD TOHUGA. TOHUST SAAB MEISTERDADA NÄITEKS MARJAKORVE. PUU OKSTEST TEHAKSE LUUDASID JA SAUNAVIHTASID.	Lõunaeesti murretes on selle puu nimetus tihti kõiv. Soome keeles kannab puu nime <i>koivu</i> . See puu on ka Soome rahvuspuu. Eestis on sellel puul neli looduslikku liiki. Kaks kasvavad puukõrguseks, kaks põõsakõrguseks. Kõrgemate puude kõrgus küünib üle 36 meetri, jämedamate puude ümbermõõt on ligi 4 meetrit. Eluiga ulatub 300 aastani.
	MÕISTA, MÕISTA: „ÖÖD JA PÄEVAD SEISAB, VALGE KASUKAS SELJAS“ ?	Selle puu tüve katab valkjas toht. Toht on koore pealmine korgistunud osa, mis on eraldatav õhukeste elastsete kihtidena. Toht kaitseb puud kahjurite ja keskkonna kahjulike mõjude eest. Samuti kaitseb ta puud liigse külma ja kuuma eest. Tohust saab valmistada mässe, viiskusid, marjakorve, tohupasunat, veetorbikut ja teisi tarbeesemeid. Puu okstest saab teha luudasid ja saunavihtasid. Puit on hinnaline paberi tootmisel.
	KEVADITI SAAB SELLELT PUULT MAGUSAT MAHLA.	Kevaditi saab sellelt puult magusat mahla. Mahlajooks algab, kui vesi mullas liikvele läheb ja õhutemperatuur on ööpäevas +4 kraadi. Mahlajooks lõpeb, kui pungad puhkenud ja puu hiirekõrvule läinud.

NULG	SEE PUU ON OKASPUU. TA ON VÕÕRLIIK. TEMA OKKAD ON PEHMEMAD KUI KUUSEL. TEMA KÄBID KASVAVAD OKSTEL PÜSTISELT. TEDA KASUTATAKSE JÄRJEST ROHKEM KA JÕULUPUUNA.	See puu on okaspuu. Eestis teda looduslikult ei esine, seega on tegemist võõrliigiga. Tema okkad on pehmemad kui kuusel ja käbid kasvavad okstel püstiselt. Eestis on sellel puul peamiselt dekoratiivne väärtus. Teda võib leida näiteks mõisaparkides, metsaservades, haljastuses, teede äärtes. Järjest rohkem kasutatakse neid puid ka jõulupuudena.
ELUPUU	SEE PUU ON OKASPUU. TA ON VÕÕRLIIK. TEMA OKKAD EI OLE TERAVID JA PIKLIKUD, VAID LAMEDAD JA SOOMUSJAD. TEMA KÄBID ON VÄIKESED JA HELEPRUUNID. KOOR ON HALLIKAT VÄRVI. KÕIK PUU OSAD ON INIMESELE MÜRGISED!	See okaspuu kasvab puu või põõsana. Ta on ilmselt üks esimesi võõrpuuliike, kes toodi meile Põhja- Ameerikast. Tal on lamedad ja soomusjad okkad ning väikesed helepruunid käbid. Tema tüve koor on hallikas ja pikuti lõhenenud. Tema oksti söövad meelsasti metskitsed, hoolimata eeterlikest õlidest, mida nad sisaldavad. Need eeterlikud õlid on inimesele mürgised. Meil on ta levinud hekipuu.
KUUSK	SEE PUU ON MEIL LOODUSLIKULT KASVAV OKASPUU. TAL ON KOONUSEKUJULINE VÕRA JA TERAVID TIPP. TEMA OKKAD ON TUMEROHELISED JA PAIKNEVAD OKSAL ÜHEKAUPA.	Looduslikult levinud okaspuu. Tal on koonusekujuline võra ja terav tipp, mis kasvatab kogu aeg kõrgust juurde. Tema okkad on tumerohelised ja teravad ning paiknevad okstel ühekaupa. Tema okkaid, kasvusiid ja vaiku kasutatakse meditsiinis. Kuivanud vaigust saab teha kiviaegset nätsu!
	TA ON MEIE METSADES VÄGA LEVINUD OKASPUU. HALVA ILMA KORRAL ON TEMA ALL HEA ISTUDA, SEST TAL ON HÄSTI TIHE VÕRA. TA ANNAB VARJU JA EI LASE VIHMAL NII KIIRESTI LÄBI TILKUDA.	See okaspuu on meie metsades väga levinud. Samuti on tema nimel Eesti puude kõrgusrekord - 45 meetrit. Kasvab see puu Tartumaal, Järveljal.

	<p>SELLE OKASPUU VILJADEKS ON ILUSAD PIKLIKUD KÄBID. KÄBIDE SOOMUSTE VAHEL ON PEIDUS SEEMNED, MIS ON TOIDUKS LINDUDELE JA LOOMADELE, NÄITEKS ORAVALE.</p>	<p>Eestis on selle okaspuu kasvamiseks soodsad loodusolud. Kui inimene siitmailt mingil põhjusel kaoks ja loodus saaks areneda täiesti omapead, hakkaksid just need puud järk- järgult oma valdusi laiendama. Nii nagu enne laialdase põllupidamise algust, oleks selle puu metsad taas kõige tavalisemad.</p>
PÄRN	<p>SEE PUU ON LEHTPUU. TA KASVAB METSAS, AGA ROHKEM KOHTAME TEDA LINNAS JA PARGIS. SELLE PUU LEHED ON SÜDAMEKUJULISED.</p>	<p>Lõunaeesti murretes on seda puud kutsutud lõhmuseks, põhjaeesti murretes niinepuuks, mis märgib selle puu endist kasutusala- niine võtmist. Niinekiud on pikad ja peened rakkude kimbud, mis asuvad puukoore alumises kihis. Niinel käidi tavaliselt kevaditi ja talurahvale oli see tähtis toiming. Kogutud niinest tehti köisi ja valmistati punutud esemeid.</p>
	<p>SEE LEHTPUU VÕIB KASVADA VÄGA VANAKS. TAVALISELT ON VANEMAD PUUD SEEST ÕÕNSAD JA PAKUVAD ELUPAIKA PISILOOMADELE JA LINDUDELE.</p>	<p>Selle puu õied on olulised mesilastele ja teistele putukatele, sest sisaldavad rikkalikult nektarit, millest mesilased valmistavad mett. Inimesed kasutavad õisi tee valmistamiseks.</p>
	<p>SELLE LEHTPUU ÕIED ÕITSEVAD JUULIS JA LÕHNAVAD MAGUSALT. SEE MEELITAB KOHALE PALJU PUTUKAID, ERITI MESILASI, KES KOGUVAD ÕITE NEKTARIT JA VALMISTAVAD SELLEST METT. INIMESED TEEVAD SELLE PUU ÕITEST TEED.</p>	<p>See looduslik lehtpuu on eriti levinud linnades ja parkides, aga ta kasvab ka metsas. Tema lehed on südamekujulised. Õied ja viljad on omapärased: õisiku varre küljes ripub kahvaturheline piklik tiiba meenutav leheke.</p>

		<p>Teda loetakse pikaealiste lehtpuuliikide hulka. Vanad puud on tihti seest õõnsad. Eesti vanimate puude iga ulatub 500 aastani. Kõige kõrgem puu on 35 meetrine ja kasvab Põlvamaal, Partsi mõisa pargis.</p>
TAMM	<p>SELLE PUU VILJADEKS ON TÕRUD. TÕRUD MAITSEVAD HÄSTI METSSIGADELE, AGA KA LINNULE NIMEGA PASKNÄÄR, KES TÕRUSID TALVEVARUDEKS KOGUB JA MAHA MATAB.</p>	<p>Eestlaste levinuim perekonnanimi on just see lehtpuu. Teda kirjeldatakse sageli sõnadega ilus, tugev ja võimas. See puu (täpsemalt selle leht) on Eesti looduskaitse sümboliks. Samuti kannab ta puude kuninga tiitlit.</p>
	<p>SEE PUU ON EESTI JÄMEDAIM LEHTPUU. TA KASVAB VÕRUMAAL JA TEMA ÜBERMÕÖT ON ÜLE 8 MEETRI.</p>	<p>See on meil looduslikult levinud lehtpuu. Vanimad puud Eestis on ligi 700 aastat vanad. Mujal Euroopas leidub isegi 2000 aasta vanuseid puid. Eesti jämedaim puu asub Võrumaal, Urvastes. Tema übermõõt on üle 8 meetri. Seda sama puud kujutati ka Eesti 10-kroonisel rahatähel.</p>
	<p>SEE PUU ON ILUS JA VÕIMAS LEHTPUU. TEMA LEHT ON SERVAST ÜMARATE SAKKIDEGA. SELLE PUU LEHT ON EESTI LOODUSKAITSE SÜMBOLIKS.</p>	<p>Selle lehtpuu puit on väga hinnaline. Vanasti oli ta tähtis laevaehituses, tänapäeval on hinnatud sellest puust tehtud mööbel ja parkett. Mida kauem puit vees liguneb, seda tugevamaks ta muutub. Sajandeid vettinud puit muutub mustaks ja seda loetakse väärispuiduks. Puu koort kasutatakse ravimina.</p>

		Puu viljaks on tõru, mida armastavad süüa paljud loomad, näiteks metssead, oravad, aga ka linnud, näiteks pasknäär. Viimane korjab tõrusid talvevarudeks ja matab need maha. Osadest maha maetud tõrudest kasvavad uued puud.
VAHER	SELLEL PUU LEHT MEENUTAB INIMESE KÄTT. LEHED MUUTUVAD SÜGISEL ILUSAKS VÄRVILISEKS. MÕNE LEHE PEALT VÕID LEIDA MUSTI LAIKE- SEE ON SEEN!	See lehtpuu on levinud linna- ja pargipuu. Tema lehed on viie tipuga ja meenutavad inimese kätt. Sügisel on just selle puu lehed kõige värvilisemad.
	SELLE LEHTPUU VILJAD ON TIIBADE MOODI JA LAPSED ARMASTAVAD NEID NINA KÜLGE KLEEPIDA. SELLE PÄRAST KUTSUTAKSE PUUD KA PIKANINAPUUKS.	Selle lehtpuu õied on kahvatrohelised ja viljad meenutavad tiibu või propellerit. Vilju armastavad lapsed nina külge kleepida ja selle pärast kutsutakse puud ka pikaninapuuks.
SARAPUU	SEE ON PÕÕSAS. TEMA VILJADEKS ON PÄHKLID. PÄHKLID ON TOIDUKS NII INIMESTELE, KUI KA LOOMADELE JA LINDUDELE. PÄHKLEID ARMASTAB KA PUTUKAS NIMEGA PÄHKLIKÄRSAKAS. VANASTI MÄNGITI PÄHKLITEGA JÕULUMÄNGE.	See on levinud põõsas, mida rahvasuus kutsutakse tema viljade tõttu ka pähklipuuks. Ta on sageli mitme tüvega ja kasvab 2-3 meetriseks. Tema lehed on suured ja lopsakad. Küpsed pähklid on väga toitainerikkad ja neist saab valmistada väärtuslikku õli. Lisaks on nad toiduks lindudele ja loomadele. Aplaim pähklite hävitaja on putukas nimega pähklikärsakas.

<p>KUKERPUU</p>	<p>SELLEL PÕÕSAL ON PUNASED, PIKLIKU KUJUGA MARJAD, MIS KASVAVAD KOBARATENA. TEMA LEHED ON PISIKESED JA ÜMARAD. OKSAD ON KAETUD TERAVATE ASTELDEGA. MARJADELT SAADAKSE MAHLA, MILLEST VALMISTATAKSE KOMMI NIMEGA BARBARISS.</p>	<p>See põõsas on tuntud ka nime all berberis. Tema lehed on tillukesed ja kitsad. Lehtede kõrval asuvad teravad astlad. Tema söödavad marjad on pikliku kujuga, erepunased ja kasvavad kobaratena. Neis on palju kasulikke vitamiine. Selle põõsa erinevaid liike kasvatatakse ka lihtsalt ilu pärast. Mõne sellise ilupõõsa marjad ei kõlba aga üldse söögiks.</p>
<p>HOBUKASTAN</p>	<p>SELLE LEHTPUU VILJAD ON NAGU PISIKESED MUNAKESED. NEIST SAAB MEISTERDADA HUVITAVAIK LOOMI. KUID MUNE OTSIDES JA KOGUDES PEAB TEADMA, ET NEID ÜMBRITSEV ROHELINE OGALINE KEST ON MÜRGINE. SEEGA EI TOHI KESTASID HAMMASTEGA KATKI TEHA!</p>	<p>Selle lehtpuu päris kodumaa on Vahemeremaades. Eestisse on ta ilupuuna sisse toodud 18. sajandil. Enamik puid on parkidesse ja aedadesse istutatud. Tema lehed on liitlehed ja viljadeks on pruunid munad. Mune otsides ja kogudes peab teadma, et neid ümbritsev roheline ogaline kest on mürgine!</p>
<p>LUMIMARI</p>	<p>SELLEL PÕÕSAL ON ILUSAD ÜMMARGUSED JA LUMIVALGED MARJAD, MIS KASVAVAD KOBARATENA. MARJAD ON VÄGA MÜRGISED!</p>	<p>See põõsas on meil võõrliik. Tema kodumaaks on Põhja- Ameerika. Meil kasvatatakse teda ilupõõsana. Tema vilju kutsutakse marjadeks. Nad on ümmargused ja lumivalged ning kasvavad kobaratena. Marjad on väga mürgised!</p>
<p>EBATSUUGA</p>	<p>SEE OKASPUU SARNANEB KUUSE JA NULUGA. ERILISED ON HOOPIS TEMA KÄBID- SOOMUSTE VAHELT PAISTAKS NAGU HIIRESABAD VÄLJA!</p>	<p>Väliselt sarnanevad need okaspuud nii kuuskede kui ka nulgudega. Nad kasvavad pärismaisisena Põhja-Ameerikas ja Aasias. Meil kasvatatakse neid haljastuse tarbeks. Erilised on selle okaspuu käbid- "California indiaanlaste legendi järgi ronis metsatulekahju ajal hulk hiiri käbide soomuste vahele peitu ning sellest ajast on käbisoomuste vahel näha hulk hiiresabaid.</p>